herpy

SKILDPADDER

African Spurred Tortoise

Centrochelys sulcata

Centrochelys sulcata er den største landskildpadde på det afrikanske fastland: skjoldet bliver 50-85 cm, vægten op til 90 kg, og dyret kan leve i 50-80 år. Ungerne er små, men vokser hurtigt, og voksne dyr kræver et opvarmet rum på over 20 m² om vinteren, en stor udendørs indhegning om sommeren og en holder, der kan bære opgaven i årtier.

Familie: Testudinidae Tidligere navn: *Geochelone sulcata; Testudo sulcata* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**50-85 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**30.000-90.000 g**
Levetid	**50-80 år**
Aktiv	**Dag og skumring**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Halvørken og savanne**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**640 × 320 × 120 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-32 °C**
Hotspot	**38-41 °C**
Temperatur, nat	**21-23 °C**
Luftfugtighed	**40-80 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 4
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**120-180 mdr.**
Kuldstørrelse	**15-40 æg**
Kuld pr. år	**2-3**
Inkubation	**90-120 dage** ved 30-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Truet (EN)**

Arten står på CITES liste II og i EU-bilag B, fordi den hører under fællesoptagelsen af alle landskildpadder (Testudinidae spp.). For vildfangede dyr til primært kommercielle formål er der en eksportkvote på nul, så dyr i handlen bør være opdrættede. Kravene til dokumentation ved køb og salg er ikke gennemgået her. Få papirer på dyrets oprindelse med, og spørg Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), hvis du er i tvivl.

Om arten

Centrochelys sulcata er den eneste art i sin slægt og den største landskildpadde på det afrikanske fastland. Kun kæmpeskildpadderne på Galápagos og Aldabra bliver større. Skjoldet er tykt, hvælvet og lysebrunt til gult, med tydelige tilvækstringe hos ældre dyr, og bugskjoldet er elfenbensfarvet. Forbenene er dækket af store, overlappende skæl, og på baglårene sidder kraftige hornpigge. Randskjoldene er savtakkede. Artsnavnet kommer sandsynligvis af latin sulcus, fure, efter furerne mellem skjoldets plader.

Hunnerne har en skjoldlængde (carapax), målt i lige linje, på omkring 50-60 cm og vejer op til omkring 40 kg. Hannerne bliver 75-85 cm og vejer typisk 80-90 kg, og den største målte skjoldlængde er 83 cm med en vægt på 105 kg. Ved klækningen er ungen omkring 5 cm, men den vokser hurtigt og når 15-25 cm i løbet af de første år og omkring 20 kg på under 15 år. Dyr

fra Sudan bliver generelt større end dyr fra andre dele af udbredelsesområdet.

Arten egner sig ikke til en almindelig dansk bolig. Den er meget stærk, skubber og graver sig gennem svage vægge og hegn, kan kun være udendørs en del af året i Danmark, og den lever i 50-80 år. Mange unger købes, uden at køberen har gjort sig klart, hvad der venter om ti år.

Udbredelse og levested

Arten lever i Sahel, bæltet langs Saharas sydrand, fra Senegal og Mauritanien i vest til Sudan, Sydsudan, Eritrea og Etiopien i øst. Den er også registreret i Mali, Niger, Tchad, Den Centralafrikanske Republik og Cameroun.

Bestandene er faldet kraftigt. Arten er i dag sjælden på de fleste kendte lokaliteter, fordi dyrene fanges til handel og lever af den samme græsning som kvæg. Kratbrande og klimaændringer forværrer det. Arten er indført og har dannet bestande på De Amerikanske og De Britiske Jomfruøer, men det er ikke den oprindelige udbredelse. Udsætning er aldrig løsningen for et dyr, man ikke længere kan have.

> **Oprindelig udbredelse:** Etiopien, Eritrea, Sudan, Sydsudan, Tchad, Niger, Mali, Mauretanien, Senegal, Den Centralafrikanske Republik og Cameroun.

LEVESTED

Arten lever i halvtørre græsområder, savanne og tornkrat i Sahel, på bakker, stabile klitter og flade områder med buske og højt græs, ofte ved vandløb, der kun løber en del af året. Klimaet har en kort regntid, hvor dyrene er mest aktive, og en lang tørtid. Dagtemperaturen kan nå op mod 49 °C.

For at undgå varmen graver dyrene huler, der kan gå op til omkring 3 m ned, og hvor luften er køligere og mere fugtig end ved overfladen. Dyrene tilbringer middagsvarmen i hulen og græsser morgen og aften. Forladte huler bruges af mange andre dyr.

Pasning

TERRARIET

Plads er det første, der skal afklares. En udbredt minimumsregel for landskildpadder er en længde på 8 gange og en bredde på 4 gange skjoldlængden af det største dyr. For en hun på 60 cm giver det 480 × 240 cm, og for en han på 80 cm 640 × 320 cm, altså over 20 m². Målene i faktaboksen er sat efter en stor han. Væggene skal være solide og så høje, at et voksent dyr ikke kan rejse sig op over dem; angivelserne går op til 120 cm.

I Danmark betyder det i praksis to anlæg. Om sommeren, når dagtemperaturen ligger stabilt over omkring 20 °C og nætterne ikke falder under 10 °C, skal dyret have en stor udendørs indhegning på et solrigt sted, gerne 25-30 m² til to mellemstore voksne, med et opvarmet hus, skygge og græs at græsse. Resten af året, typisk fra september til maj, skal det bo indendørs i et opvarmet rum, en udestue eller et isoleret dyrehus med varme og UVB, der mindst har de mål, minimumsreglen giver. Arten kan ikke overvintre udendørs, og den skal kunne flyttes mellem de to steder, også når den vejer over 50 kg.

Unge dyr under 25 cm kan en tid bo indendørs i en indhegning på mindst 210 × 105 cm. En lukket kasse gør det lettere at holde varmen og fugtigheden, men den skal være godt ventileret, og en åben indhegning kræver et fugtigt skjul og et varmt rum. Ungerne vokser hurtigt og skal snart videre.

Udendørs skal væggen være af betonblokke eller lignende og gå mindst 30 cm ned i jorden, for træ og tynde plader holder ikke. Alt inventar skal være fastgjort. Bunden er en blanding af muld og sand, fx 60 % muld og 40 % sand, 15 cm dyb til unge og op til 60 cm til voksne, så dyret kan grave. Fjern ekskrementer dagligt.

Læs mere: Lys og UVB

TEMPERATUR

Lufttemperaturen skal ligge på 24-32 °C om dagen, med en solplads på 38-41 °C til unge dyr, og 21-23 °C om natten. Brug kraftige varmespots over solpladsen og i et stort rum et strålepanel med termostat, så hele rummet er varmt. Mål med digitale termometre i begge ender. Arten tåler ikke kulde kombineret med fugt.

Voksne dyr er mere robuste og tåler et bredere temperaturspænd, når de kan trække sig tilbage i en hule eller skygge. Udendørs i Danmark skal der være et hus med lysløs varme (keramisk varmelegeme eller strålepanel) indstillet til omkring 21-24 °C, når natten bliver koldere end ca. 10 °C. Dyret skal indendørs, så snart dagtemperaturen ikke længere ligger stabilt over

omkring 20 °C.

Arten må aldrig i vinterhvile. Den skal have varme og lys hele året.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Selvom arten kommer fra et tørt område, må unge dyr ikke holdes helt tørt: i naturen klækker ungerne i regntiden og tilbringer meget tid i fugtige huler. Angivelserne for unger går op til over 80 % luftfugtighed, især om natten, og der skal altid være et fugtigt skjul. Voksne holdes tørrere, omkring 40-50 %, for kold og fugtig luft over længere tid giver luftvejsinfektioner og skjoldråd. Kronisk udtørring i opvæksten giver deformerede skjolde (pyramidevækst).

Unge dyr skal i et lunkent bad på 29-35 °C i 20-30 minutter dagligt, i vand der højst når til albuerne. Fugt bunden med en tryksprøjte eller vandkande, og hold et fugtigt skjul i den kølige ende.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Der skal altid stå en stor, lav og stabil skål med frisk vand, gravet ned, så dyret kan komme op og ned. Vandet må højst nå dyrets knæ. Skildpadden snavser vandet hurtigt til, så det skiftes dagligt og skålen skrubbes med dyresikkert desinfektionsmiddel en gang om ugen.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og skal have både kraftigt lys og UVB (Ferguson-zone 4) hele året indendørs, med et UV-indeks på omkring 4-6 på solpladsen. Brug et reflekterende T5 HO-rør med 10-14 % UVB, cirka halvdelen af terrariets længde, monteret på den varme side tæt ved varmepæren og helst inde i terrariet, fordi net dæmper UVB. Afstanden afhænger af rør og reflektor, så mål UV-indekset med et UVI-meter.

UVB er ikke stærkt nok som dagslys, så supplér med flere kraftige LED-lamper på omkring 6500 K, der dækker det meste af terrariet. Indendørs holdes lyset tændt 13 timer om sommeren og 11 timer om vinteren. Udendørs er kunstigt lys unødvendigt, og solen er den bedste UVB-kilde.

FODER

C. sulcata er planteæder og skal have en fiberrig og proteinfattig kost. Hovedparten er græs og hø (timothy, hø af hundegræs, græs fra en plæne uden sprøjtegift), suppleret med mælkebøtte, kløver, vejbred, malve, hibiscus-blade, opuntia-blade og blomster. Salat som romersalat og endivie kan være fyld. Variation er nøglen. Spinat, kål og persille gives højst i små mængder, og de bør helst udelades, fordi de indeholder meget oxalat, som binder kalk. Frugt gives ikke, fordi den giver diarré, parasitproblemer og kolik. For meget protein giver for hurtig vækst, misdannede skjolde og knoglesygdom.

Unge dyr i vækst kan få så meget, de vil æde, hver dag. Nærmer dyret sig voksenstørrelse, begrænses mængden til en daglig portion på størrelse med skjoldet. Jo ældre dyret bliver, jo mere hø kan det tåle. Voksne dyr æder store mængder. Giv maden på en flad sten eller bakke, så dyret ikke sluger bundmateriale.

Arten vokser hurtigt og har et stort behov for kalk og mineraler: strø et kalktilskud med D3 over foderet hver dag til unge dyr i vækst, og lad en sepiaskal ligge fremme som kalkkilde og til at slide næbbet. Færdigfoder af græspiller kan bruges til variation, men ikke som grundfoder.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er rolig og træg, men ikke et kæledyr til håndtering. Dyret stresses af at blive løftet, og et voksent dyr på 50-90 kg kan ikke løftes af en enkelt person. Mange tager mad fra hånden og nyder at få skjoldet kløet. Dyret kan trække sig ind i skjoldet og hvæse. Det er nysgerrigt og kan sidde fast på ryggen, hvis det vælter, så en indhegning skal være fri for fælder og skråninger, og man skal kunne vende dyret.

Dyrene er solitære og trives fint alene. I meget store indhegninger kan flere gå sammen uden større konflikt, men hanner er territoriale og kæmper og skubber hinanden, især i parringstiden, og en han og en hun sammen giver æg. Hold ikke to hanner sammen.

Stor styrke og graveadfærd er en del af arten: den undergraver hegn og kan åbne låger. Dyret kræver daglig pasning i årtier, også når man er bortrejst, og en afløser skal kunne håndtere en skildpadde på flere tiere kilo.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne er markant større end hunnerne: 75-85 cm mod omkring 50-60 cm i skjoldlængde. Hannen har et indbugtet bugskjold og en længere hale. Dyrene bliver kønsmodne efter 10-15 år og dermed først efter flere år med fuld voksenstørrelse. Tidspunktet afhænger af vækst og fodring.

PARRING

I naturen er parringen især sat i gang efter regntiden i perioden september-november, men den kan foregå fra juni til marts. Hannerne er meget territoriale og kæmper om hunnerne ved at støde og vælte hinanden. Under parringen er de højlydte med grynten, kvækken og fløjten. Større hanner vinder som regel.

Arten opformeres i meget stort omfang, og der er sjældent brug for flere unger. Undlad avl, medmindre alle unger har et hjem, der er klar til et dyr, der bliver over 60 cm og lever i årtier.

ÆGLÆGNING OG KULD

Omkring 60 dage efter parringen begynder hunnen at gå rundt og lede efter en redeplads. Over 5-15 dage graver hun ofte fire-fem redehuller, før hun vælger et. Hun lægger typisk 15-30 æg pr. kuld, enkelte kuld op til omkring 40, og normalt 2-3 kuld i sæsonen. Reden graves, når luften er mindst omkring 26 °C, og æggene lægges med få minutters mellemrum. Derefter fylder hun hullet og dækker æggene, hvilket kan tage over en time.

Giv hunnen et stort, solrigt og veldrænet område med løs, dyb jord, og et varmt sted at grave indendørs, hvis hun skal lægge uden for sommeren.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt, uden at de vendes, til en rugemaskine med fugtig vermiculit. Ved omkring 30-31 °C klækker de efter 90-120 dage. Kønnet afhænger af temperaturen under inkubationen, så temperaturen skal holdes stabil. I naturen ligger æggene omkring otte måneder i jorden.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er 4-5 cm og omkring 40 g ved klækningen. Hold dem i en varm, fugtig kasse med en luftfugtighed over 80 %, et fugtigt skjul, UVB og en varmeplads, og bad dem hver dag i lunkent vand. Foder dem hver dag med græs og bløde blade. Dyrene vokser hurtigt og passerer snart den størrelse, hvor de kan bo i kasse. Planlæg plads til alle ungerne, før der lægges æg.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes for lidt plads, kulde, udtørring og forkert foder:

- Pyramidevækst og skjoldmisdannelser ved kronisk udtørring, for meget protein og for lidt UVB.
- Knogleskørhed (metabolisk knoglesygdom) ved mangel på UVB, D3-vitamin og kalk: blødt skjold, svage ben og vækstfejl.
- Luftvejsinfektioner og skjoldråd ved kulde, kold væde og stillestående, fugtig luft. Unger er mest sårbare.
- Udtørring hos små dyr, som viser sig ved indsunkne øjne og tørre, grove skæl.
- Overophedning, hvis dyret ikke kan komme ned i en hule eller i skygge, eller hvis det ligger på ryggen i solen.
- Overvokset næb og kløer, når der ikke er hårde, grove emner at gnave i.
- Indvendige parasitter, som kan påvises med en afføringsprøve.
- Blæresten, som er kendt hos arten og kan kræve operation.

Et sundt dyr har klare øjne, en tør næse, et fast skjold og en god appetit. Arten må ikke i vinterhvile. Voksne dyr på 50 kg eller mere er svære at transportere, og dyrlægen skal have de rette faciliteter. Regn med høje udgifter til dyrlæge, varme og lys året rundt og til foder i store mængder. Opvarmning af et rum i Danmark om vinteren er en stor post. Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke æder i flere dage eller har snot og vejrtrækningsbesvær.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.